

10.9.2020

EOAK/2821/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Lotta Hämeen-Anttila

OMAISHOITAJAN OIKEUS KULJETUSPALVELUIHIN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli - - - kaupunkia sekä - - - sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymää sote-kortin (kuljetustalvelun) myöntämistä koskevassa asiassa.

Kantelijan mukaan hän oli saanut sote-kortin vuonna 2003. Joulukuussa 2018 viranhaltijan sijainen tuli kotikäynnille korttiin liittyen ja kantelija kertoi terveydentilastaan. Kotikäynnillä työntekijä sanoi puoltavansa sote-kortin saamista. Kantelijan kertoman mukaan vakituinen viranhaltija sai sen jälkeen tietää hänen hakevan vaimonsa omaishoitajaksi. Kantelija arvioi, että hänet luokiteltiin terveeksi, koska hän on omaishoitaja, eikä sote-korttia sen tähden myönnetty.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta - - - sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä antoi 10.10.2019 lausunnon, jonka liitteinä olivat:

- 14.5.2008 päätös 2008 33
- 6.11.2018 kuljetustalveluhakemus
- 5.11.2018 terveydenhuollon ammattilaisen lausunto kuljetustalveluhakemuksen liitteeksi
- 29.11.2018 vammaistalvelusuunnitelma
- 10.12.2018 päätös 2018 340
- 3.4.2019 selvitys: talvelutarpeen arviointi
- 3.4.2019 päätös 2019 278
- 3.4.2019 päätös 2019 279
- 7.6.2019 Ote yksilöjaoston pöytäkirjasta 5/2019

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeita

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Saman pykälän 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

YK:n vammaissopimuksen 20 artiklan mukaan sopimuspuolet toteuttavat tehokkaat toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäisen henkilökohtaisen liikkumisen, muun muassa: a) helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista sillä tavalla kuin ja silloin kun he haluavat sekä kohtuulliseen hintaan.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Sosiaalihuoltolain 30 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan eikä hänen ihmisarvoaan loukata. Sosiaalihuoltoa koskevia päätöksiä ja ratkaisuja tehtäessä ja sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan etu.

Sosiaalihuoltolain 36 §:n mukaan palvelutarpeen arviointia tehtäessä asiakkaalle on selvitettävä hänen yleis- ja erityislainsäädäntöön perustuvat oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Selvitys on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen.

Omaishoidon tuesta annetun lain 3 §:n mukaan kunta voi myöntää omaishoidon tukea edellyttäen muun muassa, että hoidettavan omainen tai muu läheinen on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla ja hoitajan terveys- ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia.

Omaishoidon tuesta annetun lain 7 §:n mukaan omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja hoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmaan tulee kirjata muun muassa omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö sekä miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 3 a §:n mukaan tämän lain mukaisen palvelujen ja tukitoimien tarpeen selvittäminen on aloitettava

viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen, kun vammainen henkilö taikka hänen laillinen edustajansa tai omaisensa, muu henkilö tai viranomainen on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan kunnan viranomaiseen palvelujen saamiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on ilman aiheetonta viivytystä laadittava palvelusuunnitelma siten kuin sosiaalihuollon asiakaslain 7 §:ssä säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan tämän lain mukaisia palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vammainen henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt palvelua tai tukitoimintaa koskevan hakemuksen, jollei asian selvittäminen erityisestä syystä vaadi pitempää käsittelyaikaa.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun muassa kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalveluasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Vammaispalvelulain 17 §:n mukaan muutoksenhausta vammaispalvelulaissa tarkoitetuissa asioissa on voimassa, mitä sosiaalihuoltolain 6 luvussa on säädetty sekä mitä vammaispalvelulaissa säädetään.

Sosiaalihuoltolain 45 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada kirjallinen päätös sosiaalipalvelujen järjestämisestä. Sosiaalihuoltolain 50 §:n mukaan sosiaalihuollon järjestämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua kunnalliselta sosiaalihuollosta vastaavalta toimielimeltä siten kuin hallintolaissa säädetään.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Hallintolain 46 §:n mukaan, jos päätökseen on ennen valituksen tekemistä vaadittava oikaisua erikseen säädettyssä oikaisuvaatimusmenettelyssä, ohjeet tällaisen oikaisukeinon käyttämisestä on annettava

samanaikaisesti päätöksen kanssa.

Hallintolain 49 b §:n 2 momentin mukaan oikaisua saa vaatia se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Saman pykälän 3 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa tai muussa laissa säädetään.

Hallintolain 49 c §:n mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos oikaisuvaatimusta ei ole tehty määräajassa, oikaisuvaatimus jätetään tutkimatta.

Hallintolain 49 d §:n mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti sille viranomaiselle tai muulle julkista hallintotehtävää hoitavalle, joka on tehnyt päätöksen. Oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava päätös, johon vaaditaan oikaisua, sekä se, millaista oikaisua vaaditaan ja millä perusteilla sitä vaaditaan. Saman lain 49 e §:n mukaan oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä.

Hallintolain 49 g §:n 1 momentin mukaan otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen viranomaisen voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen tai hylätä oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuspäätöksessä on annettava perusteltu ratkaisu oikaisuvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin. Saman pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimuksen ratkaiseva viranomaisen voi tehdä samassa yhteydessä ilman eri vaatimusta myös virheen korjaamista koskevan päätöksen siten kuin 50–53 §:ssä säädetään.

3.2 Tapahtumankuvaus ja saatu selvitys

Saadun selvityksen mukaan kantelijalle on myönnetty - - - kaupungin toimesta vuonna 2003 vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja 10 yhdensuuntaista matkaa yhteiskuljetuksena ja 8 yhdensuuntaista matkaa taksipalveluna. Palvelu on muutettu 2008 18 yhdensuuntaiseen matkaan kuukaudessa taksipalveluna. Tällöin päätös on tehty määräaikaiseksi 31.12.2018 saakka. Vuonna 2008 tehdystä päätöksestä ei ilmene, mikä on ollut määräaikaisuuden syy. Palveluntarvetta ei ole arvioitu uudestaan tänä aikana.

Kuntayhtymän antaman selvityksen mukaan kantelija on hakenut kuljetuspalvelulle jatkoa 6.11.2018 ja hakemusta on käsitelty sosiaaliohjaajan toimesta kotikäynnillä 29.11.2019. Kotikäynnin lopuksi sosiaaliohjaaja on kertonut asiakkaalle, että hänelle myönnetään kuljetuspalvelua edelleen.

Hakemusta, palvelutarpeen arviota ja terveydenhuollon lausuntoa on tarkasteltu kuitenkin kotikäynnin jälkeen uudestaan. Uudelleenarvioinnin perusteella on todettu, ettei kantelija senhetkisen toimintakykynsä perusteella ole vammaispalveluasetuksen tarkoittamalla tavalla vaikeavammainen liikkumisen suhteen.

Selvityksen mukaan arviointi on perustunut seuraaviin seikkoihin: kantelijalla ei ole käytössä liikkumisen apuvälineitä, vaikkakin hän käyttää

neurosimulaattoria kipujen lievittämisessä. Kantelijan oman arvion mukaan hän pystyy kävelemään ulkona 1,5 km tasaisella maalla. Palvelutarpeen arviointiin on kirjattu palvelulinjan kulkevan kantelijan kotikadulla ja lähimmälle linja-autopysäkillä on noin kilometri. Esteenä julkisten liikennevälineiden käytölle on kantelijan mukaan tärinä, joka provosoi kivun sietämättömäksi.

Kantelija on toimittanut hakemuksensa liitteeksi terveydenhuollon ammatillisen lausunnon, jonka on laatinut sairaanhoitaja 5.11.2018. Sairaanhoitajan lausunnossa todetaan alaraajojen vamman olevan lievä: kävely ontuvaa, mutta lähes häiriötöntä, liikkuminen epätasaisella lievästi häiriintynyttä. Vaikka sairaanhoitaja on arvioinut vamman olevan lievä, hänen mukaansa kantelija ei pysty käyttämään julkista liikennevälinettä. Palvelutarvetta arvioitaessa uudestaan on kiinnitetty huomiota lausunnon ristiriitaisuuteen.

Hakemuksen, sairaanhoitajan lausunnon ja palvelutarpeen arvioinnin (ja siinä ilmenneen mahdollisuuden käyttää palvelulinjaa) perusteella hakemukseen on tehty 10.12.2018 kielteinen päätös. Kantelija on ottanut yhteyttä alkuvuodesta 2019 vammaispalveluun, jolloin on ilmennyt, ettei kantelija ole saanut kirjallista päätöstä hakemukseensa. Koska kantelija ei ollut saanut aiempaa hylkäävää päätöstä jatkohakemukseensa, hänelle myönnettiin jatkopäätös ke 31.3.2019 saakka, jotta mahdollinen oikaisuvaatimus ehditään käsitellä ennen palvelun päättämistä.

Selvityksen mukaan pitkälle ajalle tehdyssä määräaikaaisessa päätöksessä ei ole huomioitu kuljetuspalveluja koskevien ohjeistusten muuttumista tai muita kehittyviä palvelumuotoja, kuten palvelulinjoja. Hakemusta käsiteltäessä sosiaaliohjaaja oli luvannut palvelun perehtymättä asiaan riittävän hyvin. Kantelija ei saanut kielteistä päätöstä vaan oletti suullisesti annetun myönteisen päätöksen jatkavan kuljetuspalvelua.

Selvityksessä todetaan, että vaikka kantelijan kohdalla onkin nähtävissä luottamuksensuojaan liittyviä perusteita (pitkä edellinen määräaikainen päätös, sekä suullinen lupaus) voidaan päätöksiä tehdä myös asiakkaalle epäedulliseen suuntaan. Huolimatta asiakasprosessiin liittyneistä epäkohdista, ei perusteita kuljetuspalvelun myöntämiselle löydy.

3.3 Selvityksen liitteet

Selvityksen liitteenä olevassa *palvelutarpeen arvioinnissa* todetaan muun muassa seuraavaa:

Kantelijan jalka on leikattu 9 kertaa. Vuonna 2001-2002 leikkauksessa on vaurioitettu oikean jalan hermo, minkä johdosta kantelija on joutunut eläkkeelle vuonna 2002. Julkisia liikennevälineitä kantelija ei pysty käyttämään koska rappujen nouseminen ja autossa istumisen tärinä tekevät kivun sietämättömäksi. Yhden kerroksen kantelija voi nousta rappusia. Alaspäin ei voi kulkea portaita. Kantelija hoitaa kaiken kodin ulkopuolisen asioimisen sote-taksilla. Hän kertoo, ettei ilman sitä onnistu.

Kuljetuspalvelua koskevaa hakemuskäytäntöä on täytetty seuraavasti:

Sairaus/vamma: Oikean jalan hermovaurio.

Selvittääkö miksi ette voi käyttää julkisia liikennevälineitä: Tärinä ja lassa provosoi kivun sietämättömäksi.

Pystyytekö nousemaan portaita: Yhden kerroksen.

Kuinka pitkän matkan pystytte liikkumaan ulkona: 1,5 km tasaista maata.

Korvaava päätös:

Sinulle on tehty kuljetuspalvelusta päätös 31.12.2018 saakka ja olet 6.11.2018 hakenut palveluun jatkoa - - - kaupungilta. Asiassa tehty päätös ei ole saapunut sinulle, tehdään nyt uusi päätös - - - vammais- palvelusta. Hakemuksen liitteenä on 5.11.2018 päivätty terveydenhuoltoalan ammattilaisen lausunto.

Päätös:

Sinulle ei myönnetä vaikeavammaisten kuljetuspalvelua.

Perustelut:

Sinulle on myönnetty vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu v. 2003, mutta tämänhetkisen toimintakyky perusteella sinua ei voida pitää vaikeavammaisena liikkumisen suhteen. Liikkumista tukevia palveluita ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Päätökseen on liitetty *työntekijän näkemys palvelun tarpeesta*: Sinulle on myönnetty kuljetuspalvelu v. 2003, jonka jälkeen hermokipujen hoitamiseksi on asennettu hermostimulaattori. Pystyt kävelemään tasaisella maalla 1,5 km matkan rauhallisesti ja nousemaan portaita yhden kerroksen verran. Palvelulinja - - - liikennöi arkisin kolme kertaa päivässä kotisi vierestä kulkevaa tietä. Tämänhetkisen oman terveydentilasi perusteella sinun on myös mahdollista ryhtyä puolisoni omaishoitajaksi kuluneen vuoden aikana. Päätös: kuljetuspalveluasian jatkettu - - - vammaispalveluissa 1.1.-31.3.2019 asian käsittelemisen ajaksi. 1.4.2019 alkaen hakemuksesi kuljetuspalveluista hylätään. Perustelut: Sinua ei voida pitää tämänhetkisen toimintakyky perusteella vaikeavammaisena liikkumisen suhteen.

Ote - - - sosiaali- ja terveystieteiden kuntasuhteyden, yksilöasioiden jaoston pöytäkirjasta (7.6.2019. 5/2019)

”Työntekijä on keskustellut asiakkaan kanssa useamman kerran puhelimitse hänen kuljetuspalveluunsa liittyen ja todennut, että on olemassa tietty ristiriita, jos asiakkaan toimintakyky riittää puolison omaishoitajana toimimiseen, mutta hän olisi itse vaikeavammaisen liikkumisen suhteen. Asiakkaalle on kerrottu, ettei omaishoitajana toimiminen tarkoita yksiselitteisesti sitä, ettei hoitajalla voisi olla oikeutta VpL-kuljetuspalveluun.”

3.4 Kannanotto

Kantelija arvosteli sitä, että hänelle ei ole myönnetty vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua, vaikka hän on saanut kuljetuspalvelun yli kymmenen vuoden ajan ja hänelle on sanottu, että palvelu myönnetään edelleen. Myös terveydenhuollosta annettu lausunto on puoltanut kuljetuspalvelun myöntämistä. Kantelijan mukaan suhtautuminen kuljetuspalvelun myöntämiseen on muuttunut sen jälkeen, kun hän on hakenut vaimonsa omaishoitajaksi. Kantelija arvioi, että omaishoidon tuen hakeminen on johtanut kuljetuspalvelun osalta kielteiseen päätökseen.

En lähde tässä ratkaisussani arvioimaan kantelijan yksilöllistä tarvetta kuljetuspalveluihin. Tämä johtuu siitä, että viime kädessä kuljetuspalveluja koskevan päätöksen lainmukaisuuden voi erimielisyystilanteissa saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi.

Arvioin seuraavassa kantelijan kuljetuspalvelua koskevan hakemuksen käsittelyä ja päätöksentekomenettelyä kunnan sosiaalitoimessa.

3.4.1 Palvelutarpeen arvion ja palvelusuunnitelman tekeminen

Kantelukirjoituksen ja - - - sosiaali- ja terveystyöryhmän toimittaman selvityksen perusteella katson, että ennen kuljetuspalvelua koskevaa päätöksentekoa ei ollut tehty asianmukaisesti vammaispalvelulain mukaista palvelutarpeen arviota ja palvelusuunnitelmaa. Selvityksestä käy ilmi, ettei kotikäynnin aikana käsitelty syitä, joiden perusteella voitaisiin arvioida, että kantelijan toimintakyky olisi muuttunut tai arvioitu, miten kantelija kykenisi hyödyntämään palvelulinjaa.

Kantelijalle ei myöskään kerrottu asiaa koskevasta lainsäädännöstä tai vaihtoehtoisista tavoista järjestää palveluja. Totean, että ottaen huomioon kantelijan roolin omaishoitajana olisi samassa yhteydessä tullut arvioida myös omaishoitajan tehtäviä tukevien palvelujen kokonaisuutta.

3.4.2 Oikeus saada kirjallinen päätös

Selvityksessään - - - sosiaali- ja terveystyöryhmä myöntää, ettei kantelija ole saanut 10.12. 2018 tehtyä kielteistä päätöstä. Pidän menettelyä moitittavana siitä huolimatta, että kantelijan kuljetuspalveluja koskevaa päätöstä jatkettiin kolmella kuukaudella sen jälkeen kuin virhe oli huomattu.

Kantelijan oikeusturvan toteutumisen kannalta kirjallisen päätöksen saamisella oli erityisen suuri merkitys tilanteessa, jossa kantelija oli saamassa kielteisen päätöksen sen jälkeen, kun pitkään voimassa ollut päätös oli ollut myönteinen. Kiinnitän huomiota myös siihen, että selvityksen perusteella lisäaikaa ei hyödynnetty siten, että palvelutarpeen arvioinnissa ja palvelusuunnitelman teossa olleita puutteita olisi korjattu.

3.4.3 Hallintolain mukainen luottamuksensuoja

Totean että, sosiaalihuollon palveluja järjestettäessä on otettava huomioon hallintolain 6 §:än perustuva periaate luottamuksen suojasta. Sen mukaan asiakkaan tulee voida luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen, virheettömyyteen ja viranomaisten tekemien hallintopäätösten pysyvyyteen. Hallintopäätöksen pysyvyyden takia viranomainen ei voi yleensä peruuttaa ilman asiakkaan suostumusta tälle myöntämäänsä etua tai oikeutta tai edes vähentää sitä, ellei laissa ole säädetty esimerkiksi palvelun tai tukitoimien edellytysten tarkistamisesta. Päätöksiä voidaan muuttaa asiakkaalle epäedullisiksi muun muassa silloin kun asiakkaan olosuhteissa on tapahtunut palvelun järjestämiseen ja myöntämisedellytyksiin vaikuttavia muutoksia. Niiden osoittaminen edellyttää, että uusista olosuhteista tehdään kutakin päätöstä varten yksilöllinen arviointi.

Korostan, että päätöksen tehnyt virkamies on oikeudellisesti vastuussa tekemänsä päätöksen sisällöstä. Lainsäädäntö velvoittaa päätöksen tekevää viranhaltijaa hankkimaan päätöksen tekemistä varten tarvittavan asiantuntemuksen, mutta asiantuntijoiden näkemysten ja muun selvityksen huomioon ottaminen ei vapauta päätöksen tekijää virkavastuusta. Jos virkamies tekee päätöksensä vastoin asiantuntijoiden antamia lausuntoja, päätöksen perustelujen merkitys korostuu.

3.4.4 Hallintolain mukainen päätöksen perusteleminen

Hallintolain 44 §:n mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä ilmi muun muassa päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu tai miten asia on muutoin ratkaistu. Lain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Päätöksen perusteluvollisuuden tarkoituksena on varmistaa, että asianosainen saa tiedon paitsi ratkaisun lopputuloksesta myös sen perusteista. Päätöksen oikeellisuus on jälkikäteen mahdollista tarkistaa ainoastaan asianmukaisten perusteluiden kautta. Perusteluilla on siis keskeinen merkitys muutoksenhakuoikeuden ja oikeussuojan toteutumisen kannalta. Perusteluiden avulla asianosainen voi arvioida tarvettaan turvautua muun muassa muutoksenhakukeinoihin. Perustelut myös ohjaavat muutoksenhakijaa kiinnittämään huomioita niihin seikkoihin, joilla on tai saattaa olla merkitystä muutoksenhakua ratkaistaessa. Riittävät perustelut lisäävät myös luottamusta annettujen päätösten sisältöön. Perustelujen puuttuminen saattaa estää tai ainakin oleellisesti vaikeuttaa hallinnon asiakkaan mahdollisuuksia ja edellytyksiä muutoksenhakukeinojen käyttämiseen.

Katson, että päätöksen perusteluista ei käy riittävän selkeästi ilmi, mitkä seikat ja millä tavoin ovat vaikuttaneet päätöksen lopputulokseen.

Koska palvelutarpeen arviota ja asiakassuunnitelmaa ei ole tehty asianmukaisesti ennen päätöksentekoa, ei päätöksestä käy ilmi, millä

tavoin päätöksessä mainitut palvelulinjat sekä kantelijan toimiminen omaishoitajana olisivat konkreettisesti helpottaneet kantelijan mahdollisuuksia käyttää julkisia liikennevälineitä siten, ettei oikeutta vammais- palvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun enää ole.

3.4.5 Kuntien ohjeistus ja omaishoitajan oikeus kuljetuspalvelun saamiseen

Totean vielä yleisellä tasolla, että vammaisen henkilön työkyky tai mahdollisuus toimia omaishoitajana eivät ole laissa tarkoitettuja perusteita, joiden johdosta kuljetuspalvelu voidaan jättää myöntämättä. Vammais- palvelulain 1 §:n mukaisesti lain tarkoituksena on edistää vammaisten henkilöiden edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Kuntien tai kuntayhtymien omilla ohjeis- tuksilla ei voida poiketa siitä, mitä laissa on säädetty.

Korostan, että vammais- palvelulaissa ja sen perusteella annetussa asetuksessa palvelujen myöntämisen perusteena on vaikeavammai- suuden arviointi suhteessa tarvittavaan palveluun. Kunnan on järjes- tettävä vammais- palvelulain mukaiset kuljetus- palvelut vaikeavammai- selle henkilölle, jolla on vammais- palveluasetuksen 5 §:n mukaisesti erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Asia tulee ratkaista arvioimalla vamman tai sairau- den vaikutusta vaikeavammaisen kuljetus- palvelujen tarpeeseen.

4 YHTEENVETO JA TOIMENPITEET

Kantelijan kuljetus- palveluhakemuksen käsittely on ollut lainvastaista ja moitittavaa seuraavin tavoin:

- palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma on tehty puutteelli- sesti
- kantelija ei ole saanut hänelle tehtyä kielteistä päätöstä
- päätöksestä ei ilmene riittävän selkeitä perusteluja sille, miksi kul- jetus- palvelua ei ole myönnetty.

Saatan käsitykseni - - - kaupungin sekä - - - sosiaali- ja terveys- palvelujen kuntayhtymän tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän niille jäljennöksen tästä päätöksestäni.